

Til Statsforvalter i Rogaland
sfropost@statsforvalteren.no

Stavanger, 20.6.2024

Dette brevet sendes på vegne av de frivillige organisasjonene i Forum for natur og friluftsliv i Rogaland: Birdlife Rogaland, Naturvernforbundet i Rogaland, NSF Vesterlen krets og Botanisk forening

Utdypende kommentar til klage fra FNF

Tillatelse fra Hå kommune til nydyrking på gnr 102 bnr 1 i Hå kommune

Vi viser til vår klage på tillatelse til nydyrking datert 02.01.2024 av ca. 31 dekar på gnr 102 bnr 1 i Hå kommune. Klagen ble bl.a. grunnlagt med store mangler og feil i kommunens saksbehandling. Saken ble behandlet av Utvalg for samfunn i Hå kommune 30.05.2024. Klagen ble ikke tatt til følge, og vil oversendes til Statsforvalteren for videre behandling. Kommunen avviser at det er gjort saksbehandlingsfeil i saken, uten at dette er skikkelig begrunnet. Vi vil i det følgende komme med noen tilleggs kommentarer til kommunens saksframlegg, og også til de merknader tiltakshaver har gitt som innspill til kommunens behandling av klagen.

Om hogst og omdisponering av Kvalbeinskogen

I kommunedirektørens saksframlegg er det vist til at området som nydyrkingssøknaden gjelder er tidligere vernskog, som har vært frigitt fra vernskogforskriften for skog i Hå, først ved behandling av saken hos Statsforvalteren, og deretter stadfestet av Landbruksdirektoratet ved at en klage fra FNF ikke ble tatt til følge. Det påstås at dette innebar en omdisponering til jordbruksformål, og ikke eksplisitt til innmarksbeite slik opprinnelig formål var.

Til dette vil vi kommentere at det i det opprinnelige vedtaket fra Fylkesmannen i Rogaland datert 09.12.2019 ble sagt følgende: «Vernskogreglane blir med dette oppheva for heile arealet som skal omdisponerast til jordbruksformål (innmarksbeite)». Dette kan etter vår vurdering ikke forstås på annen måte enn at det er sagt eksplisitt at det er omdisponering til innmarksbeite som var forutsetningen da saken ble behandlet. Dette ble heller ikke endret i Landbruksdirektoratets stadfesting av vedtaket 10.12.2020. Der ble det da også tydelig påpekt at oppdyrking til fulldyrka eller overflatedyrka jord krever egen søknad. Forutsetningen om at det var omdisponering til innmarksbeite må derfor gjelde. Omdisponering av skog til fulldyrka areal har helt klart større negative virkninger for miljøet enn omdisponering til beite. Det blir feil å godkjenne en trinnvis omdisponering som i dette tilfellet, og først

argumentere med at miljøkonsekvensene ved omdisponering fra skog til beite ikke er store, og så kort tid etter argumentere at miljøkonsekvensene ved omdisponering fra beite til fulldyrka areal ikke blir så store siden skogen allerede er hogd.

I godkjenningsbrevet fra fylkesmannen er det vist til at det er et minstekrav for omdisponering av skogsareal til jordbruksformål at arealet blir godkjent til innmarksbeite av kommunen innen tre år. Det sies i kommunedirektørens saksframlegg at tiltakshaver stanset arbeidet for å etablere planlagt beite mens klagebehandlingen pågikk, og gjorde hogst og ryddearbeid av arealet som var godkjent i 2022. Dette gir et feil bilde av realitetene. Det som skjedde, var at tiltakshaver gikk i gang med hogsten før FNF var kjent med at det var gitt dispensasjon fra vernskogbestemmelsene av fylkesmannen. Vedtaket ble først mottatt av FNF 05.02.2020, og klagen ble sendt 16.02.2020. Fylkesmannen ga kort tid etter klagen oppsettende virkning slik at hogsten måtte hogges, men da var allerede hele arealet vest for Surtebekken felt. Kun den delen av skogen det var gitt dispensasjon for hogst i på østsida av Surtebekken, sto da igjen. Etter det vi forstår, ga tiltakshaver ved en befaring forsikringer til fylkesmannen om at det ikke ville bli hogd noe mer. Det var i samsvar med fylkesmannens faglige anbefaling i sitt vedtaksbrev datert 09.12.2019. Anbefalingen om å la skogen øst for Surtebekken bli stående, var også med i Landbruksdirektoratets stadfesting av vedtaket 10.12.2020.

Flybildene og satellittbildet nedenfor (hentet fra Norge i bilder) dokumenterer tydelig den hogsten og reduksjonen i skogareal som har skjedd både på gnr 101 bnr 2 og naboeiendommen i nordvest. Satellittbildet fra 2020 har dårligere oppløsning, men viser tydelig at hogsten vest for Surtebekken da allerede var gjennomført.

Flybilde fra 28.06.2019

Satellittbilde fra 01.08.2020

Flybilde fra 20.04.2023

Statsforvalteren i Rogaland mottok 21.12.2020 e-post fra Hå kommune om at grunneier ønsket å omdisponere den resterende delen av vernskogen (20 dekar) på eiendommen til gulrotproduksjon, men Statsforvalteren ga 22.02.2021 avslag på denne søknaden. I dette brevet er det også referert til at skogeier hadde sagt at han ville la skogen øst for Surtebekken stå igjen. Grunneier påklagde dette avslaget, men det ble stadfestet av Landbruksdirektoratet.

Når kommunedirektøren i saksframlegget refererer til at tiltakshaver stanset arbeidet mens klagebehandlingen av dispensasjonen fra 09.12.2019 pågikk, så er det som nevnt over ikke korrekt. Det ble gjennomført hogst og rydding i 2022, men det var i skogen øst for Surtebekken der tiltakshaver hadde sagt at skogen ikke ville bli hogd. At denne delen av skogen ble hogd i 2022, er ikke relevant i forhold til fristen på 3 år for godkjenning av arealet vest for Surtebekken som beite.

Det vilkåret som ligger i skoglovens § 6 om gjenplantning etter hogst er ikke noe Hå kommune bare kan se bort fra ved å si at det er ikke uvanlig at det tar lenger tid, og at forvaltningsmyndigheten ofte gir lenger frist. Vi oppfatter det slik at det i dette tilfellet ikke er søkt om, og heller ikke gitt noen godkjenning av lenger frist fra forvaltningsmyndigheten. Dispensasjonen gitt av fylkesmannen 09.12.2019 var også tydelig på at det gjelder en frist på 3 år for at arealet skulle vært godkjent av kommunen som beite, og det er i saken ikke referert til at slik godkjenning er gitt. Skoglovens § 6 første ledd slår fast at nødvendige tiltak for å legge til rette for

forynging skal settes i gang innen 3 år etter at hogsten har skjedd. Denne fristen kan i henhold til annet ledd i samme paragraf forlenges til 5 år, men det skal i tilfelle begrunnes med at dette ut fra klimatiske og lokale forhold er forsvarlig. At tiltakshaver har vært i omstilling etter forbud mot å drive med pelsdyr og i ettertid har avviklet melkedriften og ikke trenger beite, er ikke tilstrekkelig grunn til forlenget frist. Heller ikke det at han etter at 3-års fristen gikk ut har søkt om tillatelse til nydyrking.

Vi vil videre kommenter den punktwise gjennomgangen og kommunedirektørens punktwise gjennomgang av de momenter som var framsatt i vår klage:

Til punkt 1 og 2 – vurderingene i forhold til dyrkingsforskriften og jordloven.

Vi fastholder at kommunens dyrkingstillatelse ikke inneholdt tilstrekkelig konkrete vurderinger av de økonomiske og driftsmessige fordeler som oppnås ved nydyrkingen. Forskriften og landbruksdirektoratets veileder til forskriften er tydelig på at det skal vurderes om søkers driftsenhet objektivt sett styrkes ved at arealet nydyrkes. Det er ikke gjort i kommunens saksbehandling, og som påpekt i klagen er det i den sammenheng ikke relevant å henvise til overordnede nasjonale og internasjonale mål om økt matproduksjon/økt grønnsakproduksjon. Som påpekt finnes det flere like nasjonale og internasjonale mål, og dyrkingsforskriften er tydelig på at det må gjøres en helhetlig avveining av ulike hensyn der hensynet til natur- og kulturlandskapet skal veie tungt. (jf. jordlovens formålsparagraf og dyrkingsforskriftens § 1). Argumentet som er tatt inn i saksframlegget om at tiltakshaver har kjøpt Jæren Gulrot og ønsker å flytte produksjonen fra Klepp til Kvalbein framstår etter vår vurdering som et utenforliggende hensyn i forhold til spørsmålet om å styrke driftsenheten. Vi kan se at slik flytting kan redusere transportkostnader, gitt at det ellers må transporteres maskiner eller gulrøtter mellom Klepp og Kvalbein, men vi stiller spørsmål om hvor reelt dette er. Dersom det er flytting av produksjonen som er argumentet for at det trengs nydyrking for å styrke driftsgrunnlaget, så blir samtidig argumentet om at nydyrkingen skal styrke nasjonal grønnsaksproduksjon irrelevant. For nasjonal matproduksjon har det ingen betydning om produksjonen skjer på Klepp i stedet for på Kvalbein.

Til punkt 3 – om klimagassutslipp

Det er sannsynlig som kommunen påpeker, at dyrkingsarealet ble registrert som karbonrikt på grunn av skogen, men det er feil å konkludere at størstedelen av karbonmaterialet er fjernet når skogen er hogd. Selv om skogen her vokste på mineraljord, vil den største andelen av karbonet være lagret i jordsmonnet og frigis over tid etter at hogsten er gjennomført, i størrelsesorden $\frac{3}{4}$ i løpet av en 20års periode etter hogst. Klimagassutslippet er også vesentlig høyere ved fulldyrking enn ved omdisponering til beite. I tillegg til de direkte utslippene av klimagasser knyttet til omdisponeringen, vil det være et tap i opptak og lagring sammenlignet med om skog reetableres etter hogst. Det ligger da også en motsetning i at kommunen bruker klimaendringene som et argument for nydyrkingen.

Til punkt 4 – om vurderingene etter naturmangfoldlovens §§ 8-12

Vi fastholder at de vurderingene kommunen gjorde i forhold til prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12, jf. § 7 var særdeles mangelfulle da søknaden om nydyrking ble behandlet. Lovens § 7 slår fast at disse prinsippene skal legges til

grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet, og at vurderingene av dette skal framgå av beslutningen. Kommunen har ikke sjekket det som ligger av tilgjengelig kunnskap om naturmangfoldverdier i området, eller så framkommer det i alle fall ikke i sakspapirene, og deler av det som trekkes fram er irrelevant i forhold til den vurdering som skal gjøres i forhold til prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12. En utsjekk både av tilgjengelig informasjon i Temakart-Rogaland, Artskart og informasjon på Artsdatabankens rapporteringssystem artsobservasjoner.no og Naturbasen til Miljødirektoratet ville ha vist at området har vesentlig større verdier for naturmangfold enn det gis inntrykk av i kommunens saksbehandling. Vi registrerer at tiltakshaver stiller spørsmål om nøyaktigheten av fugleobservasjoner det er referert til, og antyder at det bevisst er rapportert sjeldne arter for å stanse hogst. Vi kan forsikre at det ikke er tilfelle. Det som er rapportert er registrert i og i umiddelbar nærhet til Kvalbeinskogen. Eksakt lokalisering for fugler og andre dyr er irrelevant i og med at de forflytter seg under rundt næringssøk og annen aktivitet. Aktiviteten ved fuglestationen Birdlife Rogaland på naboeiendommen har vist at det er stor artsrikdom i området. Flere av disse observasjonene er foreløpig ikke rapportert i Artsdatabankens rapporteringssystem, men ville ha vist en enda høyere diversitet enn det som per i dag framkommer i de offentlig tilgjengelige databasene. Uansett er Kvalbeinskogen viktig for dette naturmangfoldet. Dersom området reduseres ved oppdyrking av større eller mindre dele av arealet, vil det redusere området verdi for fugler, dyr og annet naturmangfold.

Til punkt 5 – områdets status som hensynssone for bevaring av naturmiljø

Her innrømmer kommunen at det kunne vært skrevet noe om dette, og det burde både vært nevnt og tatt med vurderinger av hvordan nydyrking vil påvirke de verdiene hensynssonen er ment å ivareta. Vi er enige i at området ikke har samme funksjon som før hogst, men er ikke enig i at arealet dermed nødvendigvis har mindre betydning som hensynssone. Fulldyrket areal vil generelt ha svært liten verdi for naturmiljøet, og det er ingen tvil om at beite er mer verdifullt som naturmiljø enn fulldyrka arealer. Vi mener ellers at det her ville vært områdets verdi ved tilbakeføring til skogsareal (med de krav til innblanding av løvtrær som gjelder ved tilplanting av hogstflater), som vil være det riktige å sammenligne med. Siden det ikke lenger er behov for beiteareal på gården og fristen for å ta arealet i bruk til beite ikke ble hensyntatt, mener vi at det riktige vil være at det settes krav om tilbakeføring til skog.

Til punkt 6 – Surtebekken

Vi er ikke uenige med kommunen i at Surtebekken er et mindre viktig vassdrag uten fisk sammenlignet med mange andre vassdrag på Jæren, men det betyr ikke bekken ikke har noen verdi for naturmiljøet. Mindre vassdrag er viktige for naturmangfold og naturmiljø, enten det er fisk der eller ikke. Når det vises til at det vil være en dobbelt så stor urørt vegetasjonssone langs bekken som det regelverket krever (ved nydyrking), så gir det et feilaktig bilde av hvordan situasjonen har blitt etter hogst. Det meste av kantvegetasjonen langs bekken ble fjernet på eiendommen (både bartrær og lauvtrær), og videre oppstrøms på naboeiendommen er dessuten hele bekken gravd ut og mye av kantvegetasjonen fjernet. Samlet belastning på bekken som følge av ulike inngrep de siste åra er dermed betydelig.

Til punkt 7, 8, 9 og 10 – spesifikt til paragrafer i naturmangfoldloven

Vi merker oss at kommunen delvis erkjenner at det kunne vært gjort mer her, men

viser ellers til det som er kommentert over til punkt 4 og fastholder at de vurderingene kommunen har gjort er så mangelfulle at det innebærer en saksbehandlingsfeil.

Til punkt 11 – om forurensningsforskriften og behov for planering

Kommunedirektøren synes å ha misoppfattet hva dette dreier seg om når det henvises til krav om avskjæringsgrøft og avrenning under produksjon. Vår merknad gjelder den planering/utsprenning av det berget som inngår i dyrkingsarealet, og at dette må behandles etter forurensningsforskriftens kapittel 4 om bakkeplanering, jf. punkt 7.8 i landbruksdirektoratets veileder til forskrift om nydyrking.

Til punkt 12- om konsekvensutredningskrav

Det framstår som om kommunedirektøren ikke kjenner til eller vil forholde seg til at forskrift om konsekvensutredning også gjelder for nydyrking. Som det tydelig framgår både av forskriften og av landbruksdirektoratets veileder til nydyrkingsforskriften, så fastsetter § 8 i forskriften om konsekvensutredning (KU-forskriften) at tiltak som inngår i forskriftens vedlegg II skal konsekvensutredes dersom de kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn. Kommunen som ansvarlig myndighet skal foreta og begrunne vurderingen om KU-plikt. Nydyrking er omfattet av forskriftens vedlegg II, bokstav a.1.b. Alle nydyrkingstiltak over 50 da skal vurderes etter forskriftens § 10 for å avgjøre om det må settes krav om konsekvensutredning, men dette kravet gjelder også for mindre arealer dersom det ikke kan utelukkes at tiltaket kan få vesentlige virkninger. Som det står i landbruksdirektoratets veileder, så er «utelukke» et sterkt begrep, og innebærer at man med stor sannsynlighet vet at tiltaket ikke kan få slike virkninger. Vi flere av de kriterier som er listet opp som kriterier for å utløse krav om konsekvensutredning i KU-forskriftens § 10 i dette tilfelle vil være gjeldende:

- det dreier seg om et areal hvor det er påvist en rekke truede (rødlista) arter (§ 10, tredje ledd, bokstav b),
- Surtebekken kan påvirkes - økt belastning på en vannforekomst med moderat økologisk tilstand, men fastsatt miljømål om god økologisk tilstand (§ 10, tredje ledd, bokstav e),
- tiltaket vil medføre vesentlige klimagassutslipp (§ 10, tredje ledd, bokstav g).

Kommunen kan velge å ha en annen vurdering av dette, men det er uansett en vesentlig saksbehandlingsfeil at spørsmålet om det må stilles krav om konsekvensutredning eller ikke overhode ikke er vurdert, og vurderingen dermed heller ikke er begrunnet i tråd med kravet i KU-forskriftens § 8.

I denne sammenheng er det også vesentlig at det også er gitt rekke andre dyrkingstillatelser på eiendommen i det siste. Ved vurdering av krav om konsekvensutredning, jf. KU-forskriftens § 8, må det ses hen til om det er gitt eller søkes om andre dyrkingstillatelser i området. Det er ikke anledning til å splitte opp tiltak i flere mindre tiltak for derved å unngå krav om konsekvensutredning. På nedsida av Kvalbeinskogen og tilgrensende til det arealet foreliggende sak gjelder, ble det i 2019 gitt tillatelse til nydyrking av et areal på 30 dekar. Dette sammen med det nå omsøkte arealet gir et samla areal på I tillegg er det videre nord/vestover på eiendommen gitt flere dyrkingstillatelse for til sammen mer enn 100 dekar, herunder dyrkingstiltak som omfatter utfylling av betydelige volumer løsmasse helt inntil og muligens ut i arealer som inngår i Jærstrendene landskapsvernområde. Samlet miljøbelastning av alle disse nydyrkingstiltakene er utvilsomt vesentlig, og disse

tiltakene skulle ha blitt sett i sammenheng ved vurdering av krav om konsekvensutredning.

Når det gjelder dyrkingen på nedsida av Kvalbeinskogen, pågår den fremdeles, selv om gyldigheten til den dyrkingstillatelsen som ble gitt 26.08.2020 var begrenset til tre år. Vi kjenner ikke til om kommunen har mottatt og vurdert søknad om forlengelse av tillatelsen for dette arealet, men det nå omsøkte dyrkingsarealet burde uansett ha vært sett i sammenheng med søknaden om nydyrking av arealet i Kvalbeinskogen. Disse to tillatelsene alene utgjør et dyrkingsareal større enn 60 da, dvs. klart over den grensen på 50 dekar i KU-forskriften for når krav om konsekvensutredning uansett skal vurderes, og avgjørelsen begrunnes. Vi har ellers merket oss at tiltakshaver påstår at det er direkte løgn når vi har påpekt at det har foregått betydelig utfylling av masse i dyrkingsarealet på nedsida av skogen. Vi ser ingen grunn til å gå nærmere inn i en diskusjon om hva som er gjort og hvor store volum det er snakk om, men bildene bør være en tydelig nok dokumentasjon på den utfylling som har foregått. Alle bildene er fra 21.11.2023.

Vår konklusjon

Vi fastholder det vi i klagen har sagt om at det er store mangler og formelle feil i kommunens behandling av dyrkingssøknaden. Kommunedirektøren har slik vi ser det lagt til grunn flere faktafeil ved sin behandling av klagen, og viser også en manglende forståelse for eller vilje til å forholde seg til gjeldende regelverk for behandling av denne type saker. Dette gjelder både den måten kommunen har vurdert saken etter nydyrkingsforskriften, jf. Landbruksdirektoratets veiledning til denne, de mangelfulle vurderingene som er gjort i forhold til kravene i naturmangfoldloven og ikke minst at kommunen ikke har vurdert og begrunnet om krav om konsekvensutredning vil gjelde, jf. de krav som ligger i KU-forskriften. Vi mener denne saken er av prinsipiell viktighet, og forventer at statsforvalteren omgjør eller opphever kommunens vedtak om dyrkingstillatelse for det aktuelle arealet.

Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Anne Katrine Lycke

Anne Katrine Lycke
Koordinator (vikar)
FNF Rogaland

Kopi:
Hå kommune
Rogaland Fylkeskommune